

MICHELIN

Malta

ERGO
HESTIA®

*Udane
Wakacje*

Partner wydawniczy @Bezdroża

Tytuł:	Malta – Udane Wakacje
Tytuł oryginału:	Malte. Week-end Malta. Kraina słońca i opuncji
Koncepcja serii:	Marzena Daszewska, Tomasz Ostrowski
Redaktor prowadzący:	Magdalena Matyja-Pietrzyk
Tłumaczenie:	Justyna Nowakowska
Redakcja:	Anna Palonek
Korekta:	Aleksandra Marczuk, Urszula Czerwińska
Koncepcja graficzna:	Marzena Daszewska, Paweł Kosmański
Redakcja techniczna map:	Dawid Kwoka
Skład:	MSP Studio Magdalena Suchy-Polańska
Fotoedycja:	Dawid Kwoka
Zdjęcie na okładce:	© AnibalTrejo / depositphotos.com

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 2309863
e-mail: redakcja@bezdroza.pl,
Księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bemalt>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-0917-3

Copyright © Le Guide Vert Michelin – Michelin & cie

Le Guide Vert Michelin, 46, avenue de Breteuil, 75324 Paris Cedex 07

Copyright © for the Polish Edition by Helion, 2015

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Malta

*Udane
Wakacje*

Kup książkę

Poleć książkę

Maltańska podróż

Tylko kilka godzin lotu dzieli nas od miejsca, w którym płaci się w euro, mówi się po angielsku, a autobusy są zawsze punktualne. Malta ma jednak o wiele więcej do zaproponowania. To miejsce, które każdemu turyście sprawi niejedną miłą niespodziankę. Wachlarz atrakcji zainteresuje każdego: od miłośnika archeologii i historii, przez amatora czynnego wypoczynku, znawcę militariów, fana sztuki i architektury, smakosza, po przeciętnego turystę szukającego słońca, czystego morza i miejsca odpoczynku. Także dzieci znajdą na Malcie wiele atrakcji i będą mogły spędzić czas w jednym z parków zabaw dla najmłodszych. Niewielki rozmiar wysp archipelagu maltańskiego jest nieocenioną zaletą – rzadko kiedy podróżny ma możliwość tak wnikliwego poznania kraju i jego kultury. Malta to przede wszystkim wędrówka po stromych uliczkach Valletty, wieczorne spacery wąskimi zaułkami Mdiny, niesamowite widoki roztaczające się z dwustumetrowych klifów na południu wyspy i tajemnicze świątynie megalityczne zaliczane do najstarszych obiektów na świecie. Maltańska podróż to także nurkowanie i kąpiel w turkusowym morzu, rejs kolorową łódką *luzzu* pod czujnym okiem Horusa, udział w religijnych festach, tosty i herbata z mlekiem na śniadanie, danie z królika na obiad, a wieczorem łyk lokalnego piwa w jednej z nadbrzeżnych kawiarenek. Ufortyfikowana stolica przeniesie nas w czasy kawalerów maltańskich, a ulokowane na całym wybrzeżu wieże nie pozwolą zapomnieć o strategicznej pozycji wyspy w basenie Morza Śródziemnego. Malta posiada zatem wszystkie cechy potrzebne do zapewnienia dobrego wypoczynku: słońce, morze, miejsca spacerowe i trasy rowerowe, fascynującą historię, piękne zabytki i uspokajający krajobraz.

Między Wschodem a Zachodem

Malta leży dokładnie pośrodku Morza Śródziemnego, w równej odległości nie tylko od jego północnego i południowego brzegu, ale też od wschodniego i zachodniego (zob. mapa s. 44). Ta wyjątkowa lokalizacja czyni Maltę wyspą jednocześnie afrykańską, bo położoną blisko wybrzeży tunezyjskiego i libańskiego, i europejską. Republikę Malty, która od 2004 r. jest państwem członkowskim Unii Europejskiej, zamieszkuje zaledwie 415 tys. mieszkańców – Malta jest zatem najmniejszym państwem wspólnoty.

Malta, która ze względu na swe strategiczne położenie stanowi od zarania dziejów obiekt powszechnego pożądania, jest żywym muzeum historii śródziemnomorskiej. Wyspa przypomina księgę, którą można przejrzeć w ciągu zaledwie trzech dni, ale każda z jej kart zasługuje na więcej niż tylko chwilę uwagi.

Malta przenosi turystów w świat tajemnic historii, do czasów prehistorycznych, których pozostałością są liczne stanowiska megalityczne wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.

Historia wyspy, od okresu dominacji cesarstwa rzymskiego po czasy współczesne, jest pasmem podbojów i wyzwoleń, wzajemnych wpływów i przenikania kultur Maltańczyków oraz innych ludów.

Błękitne wody Blue Lagoon w pobliżu Comino

Wyjątkowe dziedzictwo architektoniczne i artystyczne jest świadectwem burzliwych dziejów wyspy. Przybycie Zakonu Rycerzy Szpitala Jerolimskiego św. Jana Chrzciciela w XVI w. zapoczątkowało dynamiczny proces wznoszenia budowli o potrójnym charakterze – wojskowym, religijnym i dekoracyjnym. Wielonarodowa wspólnota zakonna (zakon był podzielony na osiem „języków”, czyli grup narodowościowych) obsypała Malte złotem rycerzy. Artystyczne gusta członków zakonu, pochodzących z Francji, Włoch, Anglii, Hiszpanii, Niemiec i Portugalii, znalazły odzwierciedlenie w maltańskiej sztuce i architekturze. Uwadze żadnego turysty nie ujdzie kluczowa rola, jaką Malta odegrała w dziejach Europy, zarówno w trakcie Wielkiego Oblężenia w 1565 r., jak i brutalnych walk w czasie II wojny światowej.

Wyjątkowa tożsamość

Dzięki tak bogatej przeszłości współczesna Malta jawi się jako wyjątkowe miejsce o wielu obliczach. Mieszkańcy Malty, jako jedyni w Europie, używają języka semickiego zapisywanego łańciskim alfabetem. Wyspa ma za sobą długoletnią tradycję współpracy handlowej z Włochami, położonymi tak blisko, że przy dobrej pogodzie z wyspy można dostrzec Sycylię. Dzieje Malty są naznaczone okresem brytyjskiej dominacji, której namacalnym dowodem jest kodeks drogowy i przynależność do Commonwealth. Wyrazem trwałości wielowiekowych tradycji są święta wotywnie i religijne, w których uczestniczą wszyscy mieszkańcy i których ukoronowaniem są efektowne pokazy sztucznych ogni. W dobie globalizacji Malta czerpie siły do dynamicznego rozwoju z doświadczeń przeszłości. Wyrażenie „rewolucja internetowa” nabrało na wyspie nowego wymiaru. Sieć internetowa zniwelowała geograficzne odizolowanie Malty od stałego lądu i stała się dla maltańskiego społeczeństwa niezwykle oknem na świat. Nowe technologie, ułatwiające wymianę handlową i kulturową, umożliwiają prowadzenie działalności w sektorach, dla których odległość nie stanowi już przeszkody w rozwoju. Malta objawiła się światu. Młodzi Europejczycy coraz częściej odwiedzają wyspę, na której mogą szlifować swój angielski, a latem poszaleć w jednej z dzielnic, w których po zachodzie słońca ruch kołowy zamiera, ustępując miejsca DJ-om z całego świata.

Więcej niż wyspa – oto archipeląg

Największa wyspa archipelagu jest miejscem o dwóch twarzach. Północna część wyspy zachwyca zagospodarowanym i zurbanizowanym nabrzeżem, pięknymi hotelami i modnymi sklepami. Dzięki południe urzeka klifami, niewielkimi portami rybackimi i starymi gospodarstwami. Niezależnie od tego, czy dane nam jest zwiedzać Malte latem czy zimą, odnajdziemy tu skalne królestwo – z długimi murkami otaczającymi pola i ogrody obsadzone opuncjami figowymi oraz palmami – lub prawdziwe roślinne bogactwo – wraz z nadejściem wiosny dzikie krainy przemieniają się w pachnący i barwny ogród, porośnięty polnymi kwiatami.

Do archipelagu należy także wyspa Gozo, tak bardzo podobna i jednocześnie tak inna od Malty – mniej zurbanizowana i bardziej dzika, z dawnymi i współczesnymi salinami, kamienistymi i piaszczystymi plażami. Gozo stanowi ulubione miejsce weekendowego i wakacyjnego wypoczynku Maltańczyków i cieszy się niesłabnącą popularnością wśród nurków. Skaliste i wietrzne Comino, przypominające wyspę skarbów, jest idealnym miejscem zarówno do słodkiego lenistwa, jak i poszukiwania przygód.

Malta to także ciąg pięknych naturalnych portów, do których mogą zawiązać największe na świecie żaglowce i statki pasażerskie. Między tymi kolosami zwinnie poruszają się *dghajsa* (tradycyjne niewielkie barki), które na okolicznych wodach pojawiły się wraz z Fenicjanami i nie wyszły z użytku aż po dziś dzień.

Malta to archipeląg tajemniczych i zagadkowych wysp, które można odwiedzić o każdej porze roku. To kraina kameleonów, które potrafią się doskonale ukryć, i ojczyzna Maltańczyków, dyskretnych i gościnnych...

Wąska uliczka w Vittoriosisie

© Jim. Filim / Depositphotos.com

Valletta ★★★

Maltańska stolica, wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO, sama w sobie jest warta odwiedzenia. Aby w pełni docenić jej piękno, wystarczy zapuścić się w labirynt stromych zaułków, zejść do morza i wrócić na wzgórze jedną z uliczek, na których czas się zatrzymał. Wyjątkowe położenie Valletty, zawieszona na skalistej ostro-dze, pozwala docenić geometrię ulic, stanowiącą prawdziwy urbanistyczny wyczyn jak na warunki panujące w XVI w. Ten prężny ośrodek handlowy jest też politycznym sercem archipelagu, skupiającym najważniejsze instytucje państwowe.

Tło

Miasto warowne

Disraeli pisał: „Valletta mnie zaskakuje, jest jednym z najpiękniejszych miast, jakie kiedykolwiek widziałem, jest czymś między Wenecją a Kadyksem”. Valletta jest nie tylko najpiękniejszą wizytówką Malty, ale też jednym z największych miast warownych na świecie. Decyzję o jej budowie podjął Jean de La Valette, wielki mistrz zakonu joannitów, tuż po Wielkim Oblężeniu w 1565 r. (zob. s. 48). Papież Pius V oraz król Hiszpanii Filip II obiecali wesprzeć finansowo plan wielkiego mistrza. Już w następnym roku, 28 marca 1566 r. na wzgórzu Sceberras leżącym na niewielkim półwyspie o tej samej nazwie rozpoczęto budowę nowego miasta. Powstawało ono naprzeciwko Wielkiego Portu i pierwszej siedziby joannitów – Birgu. Zanim zbudowano miasto, tuż nad morzem znajdował się jedynie fort św. Elma, który bronił wejścia do portów. Kiedy prace ruszyły, w budowę miasta zaangażowali się mieszkańcy, a zakonnicy sprowadzili do pomocy rycerzy z zagranicy. Mieszkańcy wyspy nie protestowali nawet wtedy, kiedy w celu zdobycia funduszy na budowę nowej stolicy zostały podniesione podatki na niektóre produkty, takie jak importowane wino czy mięso. Kiedy dwa lata po rozpoczęciu budowy nowej stolicy w 1568 r. zmarł La Valette, dzieło budowy kontynuował jego następca – Pietro del Monte.

Miasto zostało wzniesione na podstawie planów przygotowanych przez Francesca Laparellego (architekta Kosmy Medyceusza, zob. s. 58). Dzięki solidnym murom obronnym Valletta była miastem nie do zdobycia, a jej konstrukcja miała odwieść Turków od dalszych prób podboju archipelagu.

Koszmar wojny

Podczas II wojny światowej Valletta została zbombardowana, czego skutki są widoczne do dzisiaj. Atak rozpoczął się 11 czerwca 1940 r. rano, kiedy Maltańczycy usłyszeli syreny alarmowe, a chwilę później nad Vallettą pojawiło się dziesięć bombowców, które zrzucały ładunki na miasto i Wielki Port. Poranny nalot nie był jedynym tego dnia, ale zapowiadał kolejne siedem ataków. Ze względu na strategiczne położenie oraz pełnioną funkcję, jednym z głównych bombardowanych obiektów był Wielki Port. Tam także koncentrowała się uwaga mieszkańców, kiedy czekali na konwój statków dostarczających zaopatrzenie broniącym się Maltańczykom. Ostatecznie część konwoju dotarła szczęśliwie do maltańskich doków. Po wojnie Valletta została odbudowana, chociaż niektóre prace rekonstrukcyjne trwają do dzisiaj.

Spacer po stolicy

Valletta – najmniejsza ze wszystkich i zarazem najbardziej wysunięta na południe europejska stolica liczy zaledwie ok. 10 tys. mieszkańców. Jej strome uliczki, widok z góry na morze, kolorowe balkony i monumentalna katedra tworzą idealne miejsce na spacer. Mury Valletty kryją w sobie muzea, kościoły i piękny Teatr Manoela.

Specyficzny układ urbanistyczny, przywodzący na myśl Manhattan lub Los Angeles, oraz niewielka powierzchnia sprawiają, że w mieście trudno się zgubić. Z powodu braku czasu architektowi nie udało się zniwelować różnicy poziomów skalnej ostrogi, dlatego miasto przypomina labirynt schodów i stromych ulic, wzdłuż których wznoszą się wspaniałe kamienice w kolorze złotego piasku. Na parterach kamieniczek ozdobionych balkonami mieszczą się sklepy. Budynki zaskakują różnorodnością detali architektonicznych. Valletta jest z trzech stron otoczona wodą, dlatego na większości ulic znajdują się prześwitwy, przez które widać Morze Śródziemne.

Zwiedzanie najważniejszych atrakcji turystycznych stolicy zajmie jeden dzień, ale na ich prawdziwe odkrywanie trzeba poświęcić nieco więcej czasu.

Turyści zmęczeni pieszym zwiedzaniem mogą wybrać się na przejażdżkę czteroosobową dorożką *karrozin* i przebyć jeden ze szlaków wiodących wzdłuż ulic i zabytków Valletty.

Trasa pieszego zwiedzania zaczyna się u bram miasta, na placu, na którym stoi Triton Fountain (Fontanna Trytonów), niegdyś końcowy przystanek linii autobusowej. Przyjezdnych i miejscowych wita na skalnej ostrodze, na której wzniesiono miasto, nowa City Gate (brama wjazdowa do miasta) i sąsiadujące z nią budynki.

Zwiedzanie

City Gate (Bieb il-Belt) ★ (B2)

Pl. Fontanny Trytonów i Freedom Square.

Brama Valletty (nazywana City Gate, Putirjal lub Bieb il-Belt) została poważnie uszkodzona w czasie II wojny światowej i pociągnięta do budowy po odzyskaniu przez Maltę niepodległości w 1964 r. Niedawno rozpoczęto zakrojone na szeroką skalę prace renowacyjne, prowadzone pod kierunkiem architekta Renzo Piano. Oprócz odrestaurowania bramy wjazdowej projekt obejmuje również budowę nowej siedziby parlamentu i renowację gmachu teatru z XIX w. (zob. poniżej).

Nowa wizja **City Gate** jest współczesną interpretacją oryginalnych planów z 1633 r. Renzo Piano – być może inspirując się Lamartine’em, według którego Valletta to miasto, „które zdaje się być wyrzeźbione z żywej skały”, zdołał uczynić bramą warownego miasta otwartą i przejrzystą przestrzenią, monumentalną, ale nieprzytłaczającą. Wykorzystanie tylko jednego materiału – występującego na całej wyspie wapienia w odcieniu ochry, ociosanego w bardzo współczesny sposób – spaja elementy z różnych epok w jedną całość.

Turysta wchodzący do miasta mostem-kładką, przerzuconym nad fosami, widzi Vallettę w całej okazałości, od dna fos aż po szczyty murów obronnych.

Po obu stronach przejścia stoją ogromne bloki skalne, stanowiące swoiste echo maltańskich klifów. Masywne, nagie kamienie przywodzą na myśl trud, z jakim wiązała się budowa fortyfikacji w XVII w., bez sprzętu, którym dysponują współcześni budowniczowie. Brama będąca znakiem czasu, niegdyś warowna i pilnie strzeżona, dziś przypomina wyrwę w murze, przez którą nieustannie przelewa się fala mieszkańców i turystów. Za bramą, zacierającą tradycyjną granicę między tym, co *intra muros* (warowne miasto, dom, intymność, schronienie) i tym, co *extra muros* (przedmieścia, ulica, obcy, niebezpieczeństwo), otwiera się perspektywa głównej ulicy miasta, **Republic Street**. Wewnątrz, za monumentalną bramą, znajdują się dwa szerokie biegi bocznych schodów wznoszące się łagodnie aż do szczytu murów obronnych.

Maltański parlament, którego siedzibą przez wiele lat był Pałac Wielkich Mistrzów, mieści się obecnie w **New Parliament Building** (w czasie przygotowywania niniejszego przewodnika budynek był nadal w budowie), którego fasada jest ciągiem przeplatających się elementów przestrzennych, pustych i pełnych, otwartych i zamkniętych. Nad przeszklonym parterem znajduje się główne piętro. Struktura górnych kondygnacji, wykonana w całości z kamienia, pełna jest nacięć i skośnie ociosanych płyt, przypominających strzelnice średniowiecznych fortec, przez które można było obserwować wroga, będąc jednocześnie niewidocznym.

W tej samej linii, po prawej stronie Republic Street, wznosi się **Royal Opera House Ruins Theater**, teatr pod gołym niebem, będący na wskroś nowoczesną konstrukcją, lekką i efemeryczną, wzniesioną na pozostałościach budynku Royal Opera House. Pierwotny budynek stojący w tym miejscu został wzniesiony przez Brytyjczyków w 1866 r. pod okiem konstruktora Edwarda Middletona Barry’ego. Widownia opery mogła pomieścić 1095 osób na miejscach siedzących oraz dodatkowo 200 osób na stojących. Oficjalnie

Fontanna Trytonów

VALLETTA CENTRUM

0 100m

NOCLEGI

Manoel Theater
Apartments.....5
Osborne (Hotel).....3
Palazzo Prince
d'Orange.....17
Palazzo San Pawl.....1
Phoenicia (Hotel).....4
Valletta Suites.....2

RESTAURACJE

Ambrosia.....3
Cockney Bar & Restaurant.....28
Da Pippo Trattoria.....1
Giannini Ristorante.....5
Guzze Bistro.....27
Michael's at the Civil
Service Sport Club.....41

Palazzo Preca.....7
Phoenix Restaurant.....4
Rubino.....2
Socjeta' Filomonica
Nazjonali.....23
Ja Nenu Bakery.....6
Wild Honey.....29
Zero Sei.....10

BARY I KAWIARNIE

Angelica Caffé.....57
Caté Cordina.....54
Caffé Jubilee.....52
Charles Crech.....53
Palm Court Lounge.....55
Piadina Caffé.....1

San Paolo Naufrago.....51
Trabuxi.....56

ROZRYWKA

St. James Cavalier
Centre for Creativity.....80

ZAKUPY

Agenda's.....5
Carnillieri & Sons.....2
Galea's Art Gallery.....3
Les Halles.....6
Pjazza Traders.....4
The Wembley Store.....1
Bibliotheca.....B
Pjazza Teatru Rjal.....P

Valletta – Europejska Stolica Kultury w 2018 r.

Valletta, wybrana Europejską Stolicą Kultury w 2018 r., przeżywa obecnie okres intensywnych przygotowań do przyjęcia tysięcy turystów, którzy w czasie obchodów odwiedzą miasto i wyspę. Niektóre z prac, np. projekt zagospodarowania wjazdu do miasta powierzony Renzo Piano, są prowadzone przez lokalne władze. Inne są wynikiem inicjatyw społeczeństwa, świadomego sprzyjających możliwości gospodarczych towarzyszących temu wydarzeniu. Stolica, przez długi okres niedoceniana ze względu na swój zamknięty charakter i niedogodny układ, nabrała wiatru w skrzydła. Potwierdzeniem renesansu jest powrót na starówkę młodych i kreatywnych ludzi, którzy próbują tchnąć drugie życie w stare budynki, otwierając w nich kawiarnie, restauracje, pracownie architektoniczne i projektowe. Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej: www.valletta2018.org.

otwarcie Royal Opera House odbyło się 9 października 1866 r., jednak niedługo potem, 25 maja 1873 r. w budynku wybuchł pożar, który strawił jego wnętrze. Po tym wydarzeniu gmach przebudowano i po ponad 4 latach, 11 października 1877 r. opera została ponownie otwarta. Podczas II wojny światowej czekało ją jednak całkowite zniszczenie. Kiedy 7 kwietnia 1942 r. została zbombardowana, pozostało po niej jedynie gruzowisko.

Oberża Kastylii i León ★ (B2)

Pl. Kastylii – nieudostępniona dla zwiedzających.

Dawna siedziba jednego z tzw. języków jest jedną z najpiękniejszych zabytkowych budowli w mieście. Terminem „język” (*langue*) określano grupę narodowościową lub regionalną należącą do Zakonu Rycerzy Szpitala Jerozolimskiego św. Jana Chrzciciela. Zakon składał się z ośmiu takich grup: francuskiej, owernijskiej, prowansalskiej, angielskiej, aragońskiej, kastylijskiej, niemieckiej i włoskiej. Każda z nich posiadała własną oberżę, z rozmieszczonymi wokół głównego dziedzińca miejscami noclegowymi, kaplicą i refektarzem. Oberża Kastylii i León, mieszcząca się w olśniewającym barokowym budynku, jest najpiękniejszym zachowanym przykładem tego typu budowli. Budynek zaprojektowany przez Gerolama Cassara został przebudowany w czasach panowania wielkiego mistrza Manoela Pinto. Budowla została zniszczona w trakcie II wojny światowej, a następnie odbudowana. Obecnie w jej wnętrzu urzęduje premier.

Upper Barrakka Gardens ★★★ (B2)

Z tarasowych, zacienionych ogrodów (które były niegdyś miejscem odpoczynku rycerzy), ozdobionych fontannami, sadzawkami i pięknymi rzezbami, można podziwiać **wyjątkową panoramę** ★★ Grand Harbour (Wielkiego Portu). Jest to jeden z najbardziej niezwykłych widoków na miasto. Od lewej do prawej widać kolejno wejście do portu, Trzy Miasta (zob. s. 94) i liczne zatoczki. W jednej z nich cumowały kiedyś należące do zakonu galery, a dziś wpływają do niej największe jachty i żaglowce na świecie. Wysokość dzielącą ogrody i górną część miasta od Waterfront można pokonać w zaledwie kilka minut, zjeżdżając windą panoramiczną.

Upper Barrakka Gardens

© alysa / Panthermedia.net

Saluting Battery

The Saluting Battery

Wychodzimy z ogrodów, schodzimy schodami położonymi na wprost fontanny – tel.: 212 25 277 – www.salutingbattery.com – codz. 10.00–17.00 – zwiedzanie z przewodnikiem w języku angielskim codz. o 11.00, 12.10 i 15.00 – 2 EUR (w tym zwiedzanie) – wypożyczenie audioprzewodnika 1 EUR.

Codziennie w południe i o godzinie 16.00 rozlegają się strzały armatnie upamiętniające baterię, która od XVI w. do II wojny światowej wyznaczała rytm wojskowego życia i oficjalnych uroczystości w Valletcie.

Lascaris War Rooms

Lascaris Ditch – tel.: 212 34 717 – www.lascariswarrooms.com – codz. 10.00–17.00, ostatnie wejście o 16.15 – 10 EUR, bilet ulgowy 5 EUR.

Ten labirynt podziemnych sal służył kwaterze głównej podczas II wojny światowej. Położone ok. 120 m pod ziemią War Rooms są systemem korytarzy i pomieszczeń, gdzie podczas wojny zapadały decyzje o wszystkich działaniach Brytyjczyków na Morzu Śródziemnym. We wnętrzach można zobaczyć naturalnej wielkości rekonstrukcje (audioprzewodnik). Mimo tak głębokiego położenia pod ziemią, pomieszczenia posiadały doskonałą wentylację. W lipcu 1943 r. kompleks wykorzystano do przeprowadzenia i monitorowania słynnej operacji „Husky”, która zakładała inwazję na Sycylię. Jednak po II wojnie światowej Lascaris War Rooms nie zostały całkiem wyłączane z użycia. Jeszcze w 1967 r. stacjonowały w nich wojska NATO, które kontrolowały podwodną flotę sowiecką w basenie Morza Śródziemnego. Dopiero 10 lat później pilnie strzeżona tajemnica została wyjawiona, a od 2009 r. można zwiedzać podziemny kompleks. Lascaris War Rooms zostały odnowione przez fundację Wirt Artna, zajmującą się renowacją i ochroną dziedzictwa historycznego Malty. Prócz zwiedzania pomieszczeń, w cenie biletu jest także możliwość obejrzenia filmu *The Convoy*, dotyczącego konwoju statków wiozących podczas II wojny światowej dostawy żywności i sprzętu wojskowego, który dotarł do wybrzeży wyspy zdziesiątkowany atakami z powietrza. Gdyby wspomniany transport nie dotarł na wyspę, ludność Malty nie zdołałaby bronić się dłużej. Historia owych konwojów jest ważną częścią najnowszej historii wyspy.

Z Upper Barrakka Gardens można pójść **Republic Street** lub **Merchants Street** w kierunku najważniejszych zabytków lub bardzo wąską **ulicą św. Urszuli** (zob. s. 89) do Lower Barrakka Gardens (ruchome schody).

Republic Street – Triq Ir-Repubblika (Ulica Republiki) (B1-2)

Główną ulicą Valletty jest deptak prowadzący od bramy miejskiej (zob. *City Gate* s. 78) do fortu św. Elma, obok dwóch najważniejszych zabytków miasta – konkatedry św. Jana i Pałacu Wielkich Mistrzów (zob. s. 82 i 85). W pobliżu znajdują się dwie budowle fortyfikacyjne.

St James Cavalier

Plac Kastylji – tel.: 212 23 200 – www.sjcav.org – 10.00–22.00.

Niezwykle piękna, szeroka wieża z XVI w. została przekształcona w ośrodek kultury mieszczącej salę, w której odbywają się pokazy filmowe, koncerty i przedstawienia teatralne. W tych starannie odnowionych wnętrzach są również organizowane różne wystawy czasowe.

St John Cavalier

Rozległy bastion nadal należy do zakonu maltańskiego (parter jest udostępniony zwiedzającym).

Church of St Barbara (Kościół św. Barbary) (B2)

Budowla wznosząca się przy Republic Street powstała w 1573 r. Kościół, przebudowany w 1739 r., był pierwotnie przeznaczony dla rycerzy języka prowansalskiego. Na fasadzie kościoła znajduje się statua Najświętszej Marii Panny z 1904 r., która została wykonana z okazji pięćdziesięciolecia przyjęcia dogmatu o niepokalanym poczęciu.

Naprzeciwko kościoła św. Barbary wznosi się barokowy **kościół Franciszkanów**, wybudowany w 1598 r. i przebudowany w 1651 r., w którym odbywają się koncerty i festiwale muzyczne.

St John's Co-Cathedral (Konkatedra św. Jana i muzeum katedralne) ★★★(B2)

St John St Misraf L-Assedju L-Kbir, boczne wejście od strony Republic Street – tel.: 212 20 536 – www.stjohnscocathedral.com – pn.–pt. 9.30–16.00, sb. 9.30–12.00 – 6 EUR, dzieci do 12. roku życia wstęp wolny – audioprzewodnik. Msze w dni powszednie: 7.30, 8.30; w nd.: 7.15, 8.00, 9.15, 11.00, 12.00, 17.30 (zimą), 18.00 (latem).

Najważniejszy kościół na Malcie został poświęcony św. Janowi Chrzycielowi, patronowi Zakonu Rycerzy Szpitala Jerozolimskiego. Świątynia jest położona w centrum miasta, mimo że początkowo planowano wznieść ją bliżej szpitala joannitów. Plany zmieniła zapobiegliwość ówczesnego wielkiego mistrza, który obawiał się, że dzwony kościoła będą przeszkadzać chorym w szpitalu.

Katedra została wzniesiona przez wielkiego maltańskiego architekta Gerolama Cassara (zob. *Zaproszenie do podróży s. 58*) w latach 1573–77 dla kawalerów maltańskich, jednak dekoracja budowli powstała dopiero w kolejnym stuleciu.

Katedra jest wyjątkowym arcydziełem sztuki barokowej. Z zewnętrzną surowością bryły kościoła kontrastują wspaniałe rzeźby, złocenia, malowidła i zdobienia, które czynią wnętrze budynku jedynym w swoim rodzaju. Kiedy wejdziemy do katedry od strony ulicy Republiki, znajdziemy się w nawie głównej o długości 53 m i szerokości 15 m. We wnętrzu

Konkatedra św. Jana

© McCarthy_PhotoWorks / Fotolia.com

Bogato dekorowane wnętrze konkatedry

na szczególną uwagę zasługuje **dekoracja sklepienia**, uznawana za prawdziwe arcydzieło. Autorem malowideł ukazujących sceny z życia św. Jana Chrzciciela jest Mattia Preti, spod pędzla którego wyszła większość obrazów zdobiących kaplice. Warto również przyrzeć się posadzce kościoła, przypominającej niezwykłą markieterię z polichromowanego marmuru, składającej się z **400 płyt nagrobnych**, pod którymi spoczywają biskupi i bracia-rycerze, potomkowie najznamienitszych europejskich rodów. Insyrypcje wyryte na płytach opisują dzieje Europy na przestrzeni XVII i XVIII w. Kiedy dokładnie przyjrzymy się nagrobkom, zobaczymy charakterystyczną dla owej epoki świadomość przemijania ludzkiego życia. Liczne przedstawienia szkieletołów umieszczone na płytach nagrobnych przypominają o nieuchronności śmierci.

Po lewej stronie od wejścia znajduje się prezbiterium oraz ołtarz. Po soborze trydenckim w ołtarzu dokonano kilku zmian. Początkowo w apsydzie kościoła znajdował się ołtarz z malowidłem przedstawiającym chrzest Chrystusa. Obecnie obraz ten jest przechowywany w muzeum, a w apsydzie możemy podziwiać marmurowe figury, dłuta jednego z wybitnych XVIII-wiecznych rzeźbiarzy – Giuseppe Mazzuoloego. Sam ołtarz znajdujący się w prezbiterium jest darem wielkiego mistrza Gregoria Carafy. Fryz wzdłuż ołtarza przedstawia symbole czterech ewangelistów, atrybuty św. Piotra oraz miecz i manuskrypt – atrybuty św. Pawła. W prezbiterium znajduje się także srebrna lampa podtrzymywana przez dwa anioły, która została podarowana przez Vincenza Rospigliosiego w 1669 r.

Po prawej i po lewej stronie nawy głównej znajdują się kaplice, z których każda jest poświęcona innej grupie językowej (zob. *Zaproszenie do podróży* s. 52). Ostatnim pomieszczeniem po lewej stronie jest zakrystia, która została zbudowana w 1598 r., a z biegiem czasu dodawano do niej nowe elementy. W 1758 r. za rządów wielkiego mistrza Manoela Pinto zakrystia została odnowiona.

Obok zakrystii znajduje się kaplica poświęcona rycerzom z grupy niemieckiej, do której należeli także zakonnicy pochodzący z Holandii, Austrii, Danii, Szwecji i Norwegii. Znajdujące się w kaplicy obrazy pochodzące z końca XVII w. zostały namalowane przez Maltańczyka Stefana Erardiego. Obraz ołtarzowy przedstawia pokłon trzech króli.

Blżej ołtarza głównego znajduje się kaplica pod wezwaniem św. Katarzyny Aleksandryjskiej poświęcona rycerzom z Włoch. W ołtarzu można podziwiać dzieło Mattia Pretiego *Małżeństwo św. Katarzyny*. Po lewej stronie umieszczono natomiast obraz *Św. Katarzyna rozmawiająca z filozofami*, a po prawej *Męczeństwo św. Katarzyny*. Po prawej stronie znajduje się także pomnik przedstawiający wielkiego mistrza – Gregoria Carafę, który pełnił tę funkcję przez 10 lat (1680–90). Podłoga kaplicy jest wyłożona marmurowymi XVII- i XVIII-wiecznymi nagrobkami najznamienitszych rycerzy pochodzących z Włoch.

Kolejna kaplica jest poświęcona joannitom z grupy francuskiej, a jej patronem jest św. Paweł. Do bogato zdobionej kaplicy prowadzi przejście obficie dekorowane charakterystycznym motywem lilii, będącym symbolem monarchii francuskiej. Ten wzór odnajdziemy również na kopule kaplicy. W dekoracjach ścian, które powstały w 1838 r., także został użyty motyw lilii symbolizującej Francję oraz miecza będącego symbolem zakonu.

Malta

Ruszajcie w świat z przewodnikami Michelin!

Zapraszamy w podróż po najwspanialszych regionach Europy.

W czterech częściach przewodnika „Udane Wakacje” znajdziecie niezbędne informacje o celu Waszej podróży:

- informacje praktyczne – przydatne przed podróżą i w jej trakcie
- zaproszenie do podróży – część zawierająca wiadomości geograficzno-historyczne i kulturowe
- zwiedzanie Malty – rozdział prezentujący interesujące miejsca i trasy zwiedzania wyspy
- zwiedzanie Gozo i Comino – atrakcje okolicznych wysp

Gwiazdki (tradycyjny system oceny atrakcji turystycznych)

- ★★★ zobacz koniecznie
- ★★ warto odwiedzić
- ★ godne uwagi

Precyzyjne **mapy**

- mapa Malty i Gozo na wewnętrznej stronie przedniej okładki
- plan Valetty
- plan okolic Valetty na wewnętrznej stronie tylnej okładki

Nr katalogowy: **30606**

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
tel.: **0 801 339900**
kom.: **0 601 339900**

Zaplanuj trasę podróży
z serwisem
www.ViaMichelin.com

ISBN 978-83-283-0917-3

9 788328 309173 >

Cena 19,90 zł

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA
 Helion SA